

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering
Vermundsgade 38,
København Ø
Att: bib@star.dk, bst@star.dk og star@star.dk

København, 12. august 2024

Høring over reform af kontanthjælpssystemet, ophævelse af 225-timersreglen og kontanthjælpsloftet, fritidstillæg til børn, afklaringsret, rettighedsbaseret tilskud til medicin, m.v.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering har ved e-mail af 21. juni 2024 anmodet om Red Barnets eventuelle bemærkninger til lovforslaget om reform af kontanthjælpssystemet mv.

Lovforslaget udmønter *Aftale om nyt kontanthjælpssystem – flere i arbejde, enklere regler og færre børn i lavindkomst*, som regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Konservative Folkeparti og Radikale Venstre indgik den 13. oktober 2023.

Red Barnets generelle bemærkninger til lovforslaget

Red Barnet hilser en forenkling af kontanthjælpssystemet velkommen, og vi mener også, at forslaget indeholder en række konkrete forbedringer, der kan komme børn i familier, der modtager kontanthjælp, til gode. Red Barnet påskønner i særlig grad muligheden for fritidstillæg til børn og retten til dækning af tilskudsberettiget medicin for børn af kontanthjælpsbrugere og personer, der har modtaget kontanthjælp i mere end 12 måneder ud af de seneste 18 måneder, og at retten til ferie nu også kommer til at omfatte familier på den nuværende SHO-ydelse.

Det er dog dybt beklageligt, at de samlede aftaler om kontanthjælpen kun løfter få børn ud af børnefattigdom (dvs. ud af lavindkomstgruppen¹), nemlig 2000 børn på kort sigt², mens der på langt sigt i 2045, når alle kontanthjælpsmodtagere ved gældende regler er omfattet af beskæftigelseskravet, samlet set vil være ca. 4.000 færre børn i lavindkomstgruppen³. Der er til sammenligning i alt ca. 47.200 børn (2022), der lever i fattigdom (under fattigdomsgrænsen/i lavindkomstgruppen) ifølge Danmarks Statistik⁴. Den politiske reform af kontanthjælpssystemet tager dermed langtfra det livtag med børnefattigdommen her i landet, som Red Barnet havde forventet.

Selvom det er yderst glædeligt, at antallet af børn med en forælder på kontanthjælp ifølge bemærkningerne er faldet med 42% de seneste fem år, så skyldes dette fald netop forandringer i den overordnede konjunkturudvikling i form af stigende højkonjunktur og beskæftigelse. Under lavkonjunkturer vil antallet af børn i familier på kontanthjælp uvægerligt stige, og det er også derfor så meget desto vigtigere, at politiske

¹ Lavindkomstgruppen udgør personer med en disponibel indkomst, der er mindre en 50 pct. af medianindkomsten i befolkningen (Danmarks Statistik, Beskæftigelsesministeriet).

² 2000 børn i 2026, som er det første år med helårsvirkning af regelændringerne i aftalerne. Tallet skyldes i flg. Beskæftigelsesministeriet underliggende bevægelser ind og ud af lavindkomstgruppen, hvor ca. 4.000 børn rykkes ud af lavindkomstgruppen, mens 2.000 børn rykkes ind i lavindkomstgruppen.

³ BEU Alm del endeligt svar på spørgsmål 114 Svar på BEU alm del spm 114pdf (ft.dk)

⁴ NYT: Relativ fattigdom og indkomstilighed aftog i 2022 - Danmarks Statistik (dst.dk)

beslutninger som fx et ydelsessystem sikrer, at børn ikke vokser op i fattigdom. Dette formår aftalen langtfra at gøre.

Red Barnets specifikke bemærkninger til lovforslaget

Ny ydelsesstruktur: Mange børnefamilier vil modtage ydelser, der placerer eller fastholder børn i fattigdom⁵

Red Barnet kan ud fra Beskæftigelsesministeriets egne beregninger⁶, samt når vi sammenligner med tal fra Danmarks Statistiks Statistik Bank⁷ konstatere, at den nye struktur betyder, at:

- Alle par på mindstesatsen og på grundsatsen med børn (ét barn - fire børn) vil ligge under både minimumsbudgettet, grundbudgettet og lavindkomstgrænsen.
- Par på forhøjet sats med tre eller fire børn vil ligge under både minimumsbudgetter, grundbudgettet og lavindkomstgrænsen.
- Enlige på mindstesatsen med ét barn vil ligge under både grundbudgettet og minimumsbudgettet, mens enlige på grundsatsen vil ligge under minimumsbudgettet.
- Enlige på mindste- og grundsatsen med fire børn vil ligge under minimumsbudgettet.

På denne triste baggrund minder Red Barnet aftalepartierne om, at:

- Nogle af familierne bliver meget fattige: For eksempel vil et par med to børn på den nye mindstesats hver måned få udbetalt 21.400 kr. efter skat til hele familien. Det er 3.400 kr. mindre end minimumsbudgettet iflg. tal fra Beskæftigelsesministeriet⁸. Og hvis man sammenligner tal tallene fra Beskæftigelsesministeriet med tal fra Statistikbanken ser det ud til, at samme familietype ligger 2.933 kr. om måneden under fattigdomsgrænsen/lavindkomstgrænsen (50 % af medianen (2022-tal)) – hvilket svarer til 35.196 kr. om året, eller at indkomsten er 12 % lavere end fattigdomsgrænsen per år⁹.
- Børn i fattigdom ofte lider store afsavn i deres barndom, der kan påvirke børnenes deltagelse i fællesskabet. Fattigdomsforskning har mange gange vist, at fattigdom i barndommen kan få langsigtede konsekvenser i form af kortere uddannelser, dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet og dårligere familie-mæssig trivsel end hos resten af befolkningen.
- Grundbudgettet fx er et kortsigtet minimumsbudget, der ikke giver rum for opsparing til uforudsete udgifter.

Specifikt om mindstesatsen: Red Barnet er dybt bekymret over, at der med dette lovforslag indføres en mindstesats, der er så lav, at det vil betyde, at børn i familier på mindstesatsen kommer til at leve på et budget, der ligger under både Danmarks Statistiks definition af relativ fattigdom¹⁰, Ydelseskommisionens grundbudget og Rockwoolfondens minimumsbudget. Det, mener vi, er uacceptabelt i et rigt land som Danmark.

⁵ Red Barnet bemærker, at enlige uden børn er den målgruppe, der rammes allerhårdst af de lave ydelser. Red Barnet havde derfor foreslået, at finansieringen til fritidstillægget til børn skulle findes udenfor kontanthjælpsaftalen, blandt andet for at sikre, at tillægget ikke skulle ske på bekostning af andre målgrupper.

⁶ BEU Almdel endeligt svar på spørgsmål 119 Svar på BEU 118pdf (ft.dk)

⁷ Statistikbanken

⁸ BEU Almdel endeligt svar på spørgsmål 119 Svar på BEU 118pdf (ft.dk). Se også Stor reform fastholder børnefamilier på "fattigdomsydelser" (jyllands-posten.dk)

⁹ Statistikbanken

¹⁰ NYT: Relativ fattigdom og indkomstulighed aftog i 2022 - Danmarks Statistik (dst.dk)

Samtidigt skal dette lovforslag ses i sammenhæng med de to øvrige aftaler om kontanthjælpen, og vi henviser derfor til Red Barnet hørings svar om lovforslaget, der udvider beskæftigelseskravet¹¹. For aftalepartierne bag det lovforslag var det afgørende (og dermed tilsigtet), at borgere med ikke-vestlig baggrund, der har været længe i Danmark uden at opnå fast tilknytning til arbejdsmarkedet, tilskyndes til at komme i arbejde. En væsentlig effekt vil derfor være, at det i langt højere grad vil være familier og altså børn med ikke vestlig baggrund, der kommer på mindstesatsen. Det er dybt beklageligt, for det koster præcist det samme at leve, hvad enten man er barn med ikke-vestlig baggrund eller ej. Red Barnet mener derfor heller ikke, at dette er i tråd med principperne i FN's Børnekonventions artikel 2, jf. vores tidligere hørings svar.¹²

Vi ønsker i denne sammenhæng også at henlede lovgivers opmærksomhed på, at Rockwoolfonden, siden vores tidligere hørings svar om skærpet arbejdspligt, er udkommet med ny forskning, der klart understreger de langsigtede – og negative – konsekvenser af starthjælpen (datidens mindstesats) for flygtningenes børn og unge. Rockwool Fonden vurderer, at den samlede langsigtede samfundsøkonomiske effekt af Starthjælpsreformen (2002) var negativ, og at børnene i de berørte flygtningefamilier klarede sig ringere i uddannelsessystemet senere i livet, hvilket medførte lavere lønindkomst for dem. Red Barnet mener ikke, det er en værdig tilgang til børn og barndom og sikring af lige vilkår for børns fremtidsmuligheder¹³.

Red Barnet frygter, at de mange familier, der rykkes til mindstesatsen den 1. juli 2025, ovenikøbet vil befinde sig i en situation, hvor de må fraflytte deres bolig som konsekvens af nedgangen i indtægten. Børn betaler ofte en stor pris, når familien presses til at flytte til dårligere, mindre boliger eller langt væk fra børnenes ressourcenetværk: skoler, fritidsliv og venner. Det er vigtigt, at der parallelt sættes ind med helhedsorienteret hjælp til familierne i landets kommuner.

Et tillæg til alle enlige forsørgere, der modtager mindstesats eller grundsats Det er positivt, at der indføres et tillæg til enlige, fordi det ifølge ministeriets beregninger trods alt bringer visse enlige forsørgere op over grundbudgettet (men ikke enlige forsørgere på mindstesats med ét barn), og i visse tilfælde bringer det enlige forsørgere på grundsatsen over minimumsbudgettet (men ikke enlige på mindstesats med ét barn eller fire børn).

Børnetillægget til alle forældre Det er alt andet lige positivt, at der indføres et forsørgertillæg. Der ydes dog kun ét børnetillæg til kontanthjælpen uanset antallet af børn, som modtageren har forsørgelsespligt overfor. Til sammenligning indregner minimumsbudgetter også stordriftsfordele (man skal f.eks. kun bruge et køleskab pr. familie), men de indregner kun en mindre besparelse pr. ekstra familiemedlem - for hvert barn i en familie koster jo ekstra. Derfor mener Red Barnet, at et forsørgertillæg som minimum på tilsvarende vis burde følge familiestørrelsen.

Et fritidstillæg for at sikre barnet mulighed for et aktivt fritidsliv Red Barnet hilser fritidstillægget velkomment. Børns ret til fritid er en rettighed, som børn i fattigdom sjældent kan udleve på lige fod med deres jævnaldrende. Det sætter dem uden for børnefællesskaber og aktiviteter, der er helt afgørende for deres psykiske og fysiske trivsel.

¹¹ <https://redbarnet.dk/wp-content/uploads/2024/02/Hoerings svar-Lovforslag-om-skaerpede-betingelser-for-at-opnaa-ret-til-kontant-hjaelp-26-02-2024-Red-Barnet.pdf>

¹² FN's Børnekonvention Artikel 2.1. *Deltagerstaterne skal respektere og sikre de rettigheder, der er fastsat i denne konvention, for ethvert barn inden for deres jurisdiktion, uden forskelsbehandling af nogen art og uden hensyn til barnets eller dets forældres eller værges race, hudfarve, køn, sprog, religion, politiske eller anden anskuelse, national, etnisk eller social oprindelse, formueforhold, handicap, fødsel eller anden stilling.*

2. *Deltagerstaterne skal træffe alle passende forholdsregler for at sikre, at barnet beskyttes mod alle former for forskelsbehandling eller straf på grund af barnets forældres, værges eller familiemedlemmers stilling, virksomhed, udtrykte ansøkelser eller tro.*

¹³ <https://rockwoolfonden.dk/udgivelser/lavere-ydelser-til-flygtningefamilier-giver-et-markant-samfunds-oekonomisk-tab/>

Når ydelserne i den nye ydelsesstruktur er så lave, som de er, er Red Barnet dog dybt bekymret for, om fritidstillægget vil få den effekt, det kunne have fået – fordi det ikke kan veje op for alle de andre negative konsekvenser, der kommer med de lave ydelser.

Det er godt, at fritidslægget går til alle børn i kontanthjælpssystemet. Det er dog Red Barnets holdning, at fritidstillægget burde baseres på indtægtsgrundlag snarere end tilknytning til ydelsessystemet, så det dækker alle børn i lavindkomstfamilier, herunder så man ikke mister tillægget, hvis man får beskæftigelse (f.eks. lavtlønnet på deltid).

Det bekymrer os desuden, at fritidstillægget er reduceret til en fjerdedel for børn af enlige forsørgere, og at der kan være enlige forsørgere, der modtager reduceret fritidstillæg, men som samtidigt ikke får udbetalt ekstra børnetilskud efter børnetilskudsloven¹⁴. Vi mener desuden ikke, at fritidstillægget kun bør omfatte max. tre børn per familie. Et barns ret til og behov for fritidsliv bliver ikke mindre af, at man er det fjerde barn i en børneflokk.

Ift. anvendelsesområdet foreslås det, at fritidstillægget skal kunne anvendes til barnets deltagelse i fritidstilbud, kulturtilbud, sociale og faglige arrangementer eller til udstyr til uddannelse, herunder f.eks. skoletaske, computer m.v. Det fremgår også, at der ikke vil blive udarbejdet en udtømmende liste over genstande og aktiviteter, som fritidstillægget vil kunne anvendes på.

Red Barnet mener, at det bør sikres, at tillægget får et bredt og fleksibelt anvendelsesområde, herunder udover det nævnte, at det også vil kunne dække ferier med fx familien, klubtilbud¹⁵ og selvorganiseret idræts¹⁶-, kultur¹⁷- og fritidsaktiviteter¹⁸. Og at implementeringen sikrer, at børns rettigheder varetages ensartet i alle landets kommuner.

Endelig er vi meget opmærksomme på dokumentationskravet. Red Barnet påskønner, at aftalepartierne ønsker at gøre det så nemt som muligt for børnefamilierne. Red Barnet frygter dog, at dokumentation af anvendelsen af en tredjedel af det udbetalte fritidstillæg hver tredje måned i nogle tilfælde kan være en uoverkommelig ekstra byrde. Derfor er det godt, at en digital selvbetjeningsløsning vil blive suppleret af en mulighed for at indlevere dokumentationen til kommunen fysisk. Det er dog vigtigt, at det bliver et lavtærskelstilbud, som bliver let for forældre at benytte. Det er også vigtigt, at kommunerne informerer og vejleder forældrene om børnenes ret til fritidstillæg, fritidsvejledning og evt. mulighed for følgeordninger, og at også personale i fx dag- og fritidstilbud, på skolen eller frivillige kan vejlede forældrene om mulighederne for fritidshjælp.

En ret til dækning af udgifter til tilskudsberettiget medicin for børn af kontanthjælpsmodtagere og personer, der har modtaget kontanthjælp i mere end 12 ud af de seneste 18 måneder. Det er yderst positivt, at alle børn af forældre på kontanthjælp nu har ret til dækning, og at forældrene ikke selv skal ansøge om at modtage hjælp til medicin. Afsavn ift. medicin fremgår af flere undersøgelser, og kan også sætte sig som bekymring hos børnene. Det er også positivt, at forældre får dækket tilskudsberettiget medicin, selvom om Red Barnet mener, der burde dækkes allerede det første år. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at personen må afvente eller hente medicinen på et andet apotek, hvis det billigste lægemiddel ikke er på lager på det enkelte apotek. Dét, frygter Red Barnet, potentielt kan have meget negative konsekvenser, særligt for familier, der bor langt fra apoteker og som ikke har råd til transport.

¹⁴ Side 86 i høringen.

¹⁵ Børnene i Fritidsrådet på Peder Lykke Skolen har i samarbejde med Red Barnet givet 7 gode råd til de voksne, så alle børn kan få et godt fritidsliv. Et af rådene lyder for eksempel: *'Fjern betaling fra klubben. Det er forskelligt, hvad vi alle har på vores klubkort og det er ikke sjovt, at være dén, som ikke har så mange penge på sit klubkort.'*

¹⁶ For eksempel udstyr til ikke organiseret gadeidræt.

¹⁷ For eksempel musikinstrumenter eller e-sport.

¹⁸ For eksempel en fiskestang.

Lempeligere og mere enkle regler for fradrag for arbejdsindkomster, så det bedre kan betale sig at tage lønnet beskæftigelse, selvom det kun er i få timer ved siden af kontanthjælpen Denne mulighed er god, da det kan have meget positive effekter for børn, at deres forældre har tilknytning til arbejdsmarkedet. Red Barnet mener, at Regeringen desuden bør gennemgå beskæftigelsespolitikker mere generelt for at sikre en mere familievenlig beskæftigelsesindsats, når der er børn inde i billedet. Der kan være familier, der af mange forskellige årsager ikke har mulighed for fx at benytte en fradragsordning som denne, og derfor bør beskæftigelsespolitikken bidrage til at skabe forudsætningerne for succesfulde beskæftigelsesforløb, der tilgodeser balancer i familiens samlede situation, herunder med blik for børns eventuelle særlige behov.

Et nyt og enkelt boligstøtteleft for gifte og samlevende personer, der modtager forhøjet sats, for at sikre et økonomisk incitament til at tage arbejde Det er positivt, at kontanthjælpsloftet afskaffes, men det nye boligstøtteleft giver anledning til bekymring også ift., at ordningen med 'særlig støtte' afskaffes¹⁹. Red Barnet er særligt bekymret over, om der er risiko for, at (store) børnefamilier vil skulle fraflytte – og hvad de i så fald vil skulle fraflytte til. For mange børn er det fx af stor betydning, at der er plads og mulighed for at tage venner med hjem.

Ret til ferie Det er særdeles positivt, at reglerne om ferie nu ensrettes, så alle borgere i kontanthjælpssystemet (inklusive borgere på den nye mindstesats) får mulighed for at afholde fire ugers ferie, når de har modtaget kontanthjælp i 12 sammenhængende måneder. Alle børn har ret til fritid, og alle børn og familier har behov for gode ferieoplevelser og -minder. Red Barnets frivillige er på nært hold vidner til de negative konsekvenser af forskelsbehandlingen i ferierettigheder under de nuværende regler for børn og forældre i familier på SHO-ydelser. Vi har blandt andet ikke kunne tilbyde disse familier, der om nogen har trængt til ferieoplevelser, almindelige ferielejre for hele familien, men har sammen med kommunen måtte ty til andre løsninger, så forældrene fortsat har kunne leve op til de lovgivningsmæssige krav.

Manglende beregninger af konsekvenserne for børn Red Barnet mener, at alle lovforslag, der har betydning for børn, bør omfatte konsekvensvurderinger ift. børns rettigheder. Ikke mindst når man sætter så stort et skib i søen som en kontanthjælpsreform, der vil få helt afgørende konsekvenser for børns levevilkår i Danmark, og som med en vis sandsynlighed vil have det for børneårgange i en årrække fremover. Derfor mener Red Barnet, at lovforslagets almindelige bemærkninger burde have forholdt sig til forslaget konsekvenser ift. hensynet til barnets tarv, der ikke ses inddraget²⁰. Red Barnet ønsker desuden endnu engang at opfordre til, at der indføres en officiel, national fattigdomsgrænse, så man fra officiel side forpligter sig selv til at følge konsekvenserne af den nye kontanthjælpsreform for udviklingen i børnefattigdommen samt ift. udviklingen under skiftende konjunkturer for børn, der vokser op i Danmark.

Slutteligt bemærker Red Barnet, at høringen falder hen over sommeren, og at der derfor ikke som normalt har været mulighed for grundigere drøftelser og yderligere undersøgelser ifm. at udfærdige høringsvaret. Vi bemærker desuden, at vi af samme årsag ikke har mulighed for at svare på høringen om arbejdspligt, hvor vi ikke er på høringslisten, men har set på høringsportalen. Vi gør dog her opmærksom på, at den del af kontanthjælpsreformen også kan have store implikationer for børn i udsatte børnefamilier.

¹⁹ Den særlige støtte er en hjælp til personer, som har været ude for ændringer i deres forhold, og som har så høje boligudgifter og/eller mange børn, at de med deres nuværende indtægter ikke kan forventes selv at kunne betale alle deres boligudgifter.

²⁰ CRC/C/GC/14/31 *The extension of States parties' obligation to their "legislative bodies" shows clearly that article 3, paragraph 1, relates to children in general, not only to children as individuals. The adoption of any law or regulation as well as collective agreements – such as bilateral or multilateral trade or peace treaties which affect children – should be governed by the best interests of the child. Se også gerne <https://enoc.eu/what-we-do/annual-advocacy-areas/child-rights-impact-assessment/>.*

Red Barnet står til rådighed ved ønske om uddybelse af ovenstående. Kontakt politisk chefkonsulent, Inger Neufeld, IN@redbarnet.dk

Med venlig hilsen

Johanne-Schmidt Nielsen, generalsekretær

